

A PRIMEIRA GUERRA MUNDIAL (1914-1918)

Por que a Primeira Guerra Mundial foi denominada a "Gran Guerra" polos seus contemporáneos? Por que foi a primeira "guerra total"?

O asasinato en Saraxevo, o 28 de xuño de 1914, do herdeiro da coroa de Austria-Hungría desencadeou unha guerra que se viña fraguando desde había anos. Nun primeiro momento, creouse que sería rápida, pero converteuse nun conflito longo e de dimensión mundial, que implicou tanto militares como civís.

Tras catro anos de guerra asinou-se o armisticio e os vencedores elaboraron uns tratados de paz que cambiaron a face de Europa. Pero esta paz demostrouse fráxil e, en poucos anos, Europa encamiñouse cara a un novo conflito.

CONTIDOS

- 1 As causas da guerra
- 2 Quen foron os responsables do estalido da guerra?
- 3 As fases da contenda bélica
- 4 A mobilización das mulleres
- 5 A paz dos vencedores
- 6 1919: construír unha nova Europa?
- 7 Por que foi a "Gran Guerra"?

A cidade francesa de Roye, situada na liña da fronte, foi bombardeada durante a ofensiva alemá da primavera de 1918.

- Observa a ilustración. Por que estes soldados levan máscara?
- Como cres que lle afectou a guerra á poboación civil?

Europa a comezos do século XX

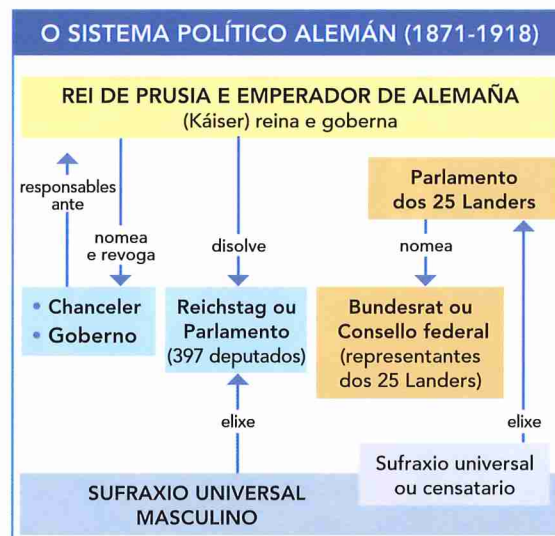
1.1. A ESTENSIÓN DA DEMOCRACIA

Na maioría de países industrializados, ao longo do século XIX, consolidáronse **sistemas políticos constitucionais e parlamentarios**, que garantían a separación de poderes, a existencia de cámaras representativas, a defensa dos dereitos individuais e colectivos e a pluralidade de partidos políticos.

A finais do século XIX, os países que realizaron procesos políticos liberais máis temperáns, como **Inglaterra** e **Francia**, avanzaban de xeito decidido cara a **sistemas democráticos**, coa ampliación do dereito de voto e a promulgación de leis sociais (ensinanza obrigatoria, seguros médicos, lexislación laboral, etc.).

No novo **Imperio alemán**, xurdido logo da unificación de 1871, a situación era máis ambigua. Aínda que se trataba dun réxime constitucional, o kaiser exercía o poder de forma autoritaria e non era controlado polo parlamento. Malia isto, a democratización foi avanzando coa introdución do sufraxio universal masculino e a aprobación de leis avanzadas de protección social.

Mentres, nos Estados do **Sur de Europa** (España, Italia, Portugal) o forte peso da nobreza e o atraso económico dificultaban a consolidación de sistemas políticos democráticos, que se vían mediatizados polo falseamento electoral e o caciquismo.

1. Explica como funcionaba o sistema político alemán e por que malia ser liberal é cualificado de autoritario.

@ Para saberes máis sobre as grandes potencias europeas: www.tiching.com/14128

1.2. O MANEJO DE RÉGIMES AUTORITARIOS

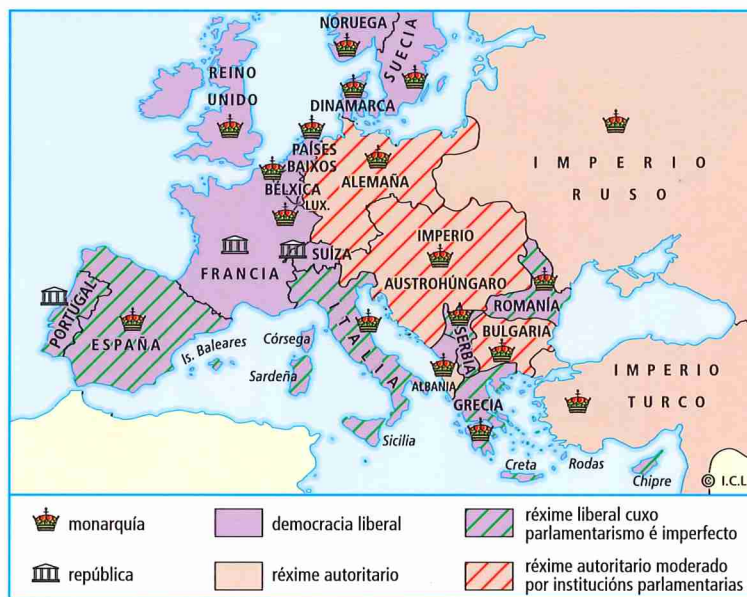
A finais do século XIX, no entanto, em boa parte de Europa mantêm-se sistemas políticos máis próximos ao Antigo Réxime que ao liberalismo, sobre todo nos **vellos imperios multinacionais**.

No Imperio austróhúngaro, aínda que se introduciron algunhas reformas (sufraxio restrinxido, liberdades públicas, etc.), o poder do emperador era moi forte e mantíñase o dominio sobre os pobos eslavos (eslovenos, serbios, croatas, etc.), que aspiraban a acadar a súa independencia nacional.

Así mesmo, no **Imperio ruso**, os tsares continuaban a exercer un poder absoluto e as tímidas reformas liberalizadoras emprendidas en 1861 foron paralizadas tras o asasinato do tsar Alexandre II (1881). Un novo intento de dotar o Imperio dun parlamento e dunha Constitución logo da revolución de 1905 frustrouse tamén nos anos posteriores.

Por último, o autocrático **Imperio turco** conservaba algúns territorios en Europa, pero estaba en franca descomposición. A revolución dos Mozos Turcos en 1908 obrigou o sultán a aceptar unha Constitución e a emprender unha serie de reformas para modernizar o país (servizo militar obrigatorio, sufraxio universal masculino...). Porén, o estalido da guerra mundial frustrou a realización deste programa democratizador.

A SITUACIÓN POLÍTICA E TERRITORIAL EUROPEA EN 1914

2. Cales eran os grandes Estados europeos en 1914? Que sistema político predominaba en cada un deles? Cales eran imperios plurinacionais?

1.3. A "PAZ ARMADA"

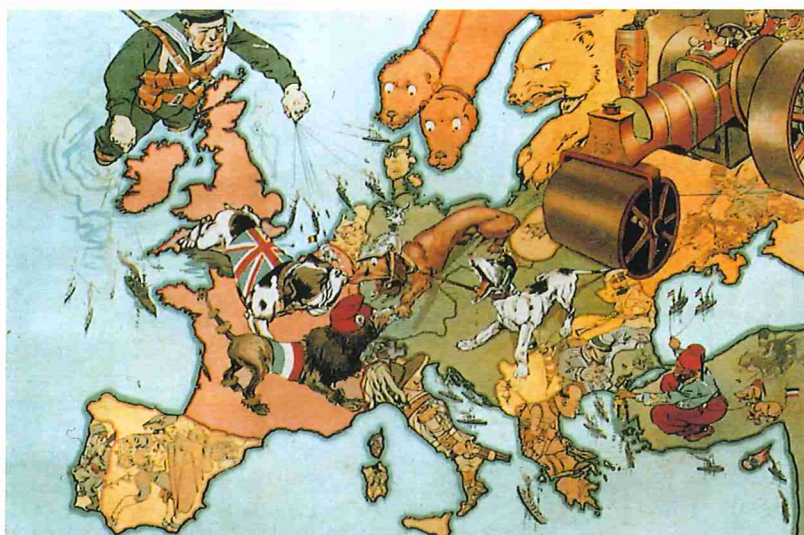
A puxanza económica da nova Alemaña unificada alterou o **vello equilibrio europeo** e deu lugar a unha serie de conflitos internacionais que acabaron desencadeando na Primeira Guerra Mundial. Por isto, os anos que precederon o conflito son coñecidos como os da "paz armada".

O cambio nas relacións internacionais iniciouse a partir de 1890 co ascenso de **Guillermo II** ao trono alemán e a destitución do chanceler Bismarck. A partir daquel momento impúxose unha nova política exterior alemá que aspiraba á hexemonía mundial, a chamada *Weltpolitik*.

Nesta dirección, Alemaña rompeu a alianza con Rusia, mentres ratificaba o acordo, asinado en 1882 con Austria-Hungría e Italia, que dera orixe á **Tripla Alianza**. Para afianzar o seu poder, quixo illar a Gran Bretaña do continente, aproveitando a case absoluta dedicación desta nación á defensa dos seus intereses no seu enorme imperio colonial.

No entanto, a principal rivalidade era con Francia, onde aumentaba o espírito revanchista contra Alemaña a raíz do conflito de Alsacia e Lorena. Francia, temerosa do poderío militar alemán, aliouse con Rusia (1892) e mellorou as súas relacións con Gran Bretaña (1904), deterioradas polas disputas coloniais. Estas tres potencias acabaron asinando un pacto de axuda mutua, o **Triplo Acordo** (1907).

O malestar existente entre as grandes potencias orixinou unha **escalada na produción de armamentos**. Os Estados investiron grandes sumas de cartos na fabricación de novas armas e no fortalecemento do seu exército. Esta carreira de armamentos e a formación de **alianzas militares** preludiaban o estalido dun conflito armado.

Caricatura satírica aparecida na prensa británica en 1914 cunha lenda que dicía: "Alerta, os cans ladrar!".

3. Como se representan as grandes potencias europeas? En que actitude?
4. Que preludia esta caricatura? Por que?

SABÍAS QUE...

A **cuestión de Alsacia-Lorena** enfrontaba a Alemaña e Francia desde había séculos. Estes dous territorios fronteirizos, nos que vivía un importante continxente de poboación de orixe alemá e de relixión protestante, pertencían a Francia desde 1648.

Alemaña reivindicaba estas rexións como propias e logo da derrota francesa de Sedán na guerra francoprusiana (1871) quedaron incorporadas ao Imperio alemán. Francia nunca aceptou esta anexión e esixiu o regreso destes territorios.

Desde aquel momento un sentimento reivindicativo e de desquite enturbou as relacións franco-alemás e acabou constituíndo un dos factores desencadeantes da Primeira Guerra Mundial.

@ Para ampliarse na Rede...

Visión en www.tiching.com/63286 o vídeo sobre as tensións internacionais nos anos previos da guerra:

- Que factores (políticos e militares) fan predicir un conflito bélico a comezos do século XX?

SINTETIZA

5. Que diferenzas existían entre os Estados europeos a principios do século XX?
6. Por que cualificamos o período anterior á Primeira Guerra Mundial como de "paz armada"? Que tensións existían en Europa?
7. Explica en que consistiu o enfrontamento entre Alemaña e Francia polos territorios de Alsacia e Lorena.
8. Que significou a denominada "carreira de armamentos" entre as potencias europeas?

2 O camiño cara a Primeira Guerra Mundial

A escalada de tensións internacionais e a carreira de armamentos nos anos que precederan o estalido bélico foi tan evidente que moitos historiadores cualificaron a Primeira Guerra Mundial como "unha guerra anunciada".

2.1. AS CAUSAS DA GUERRA

Entre as causas do enfrontamento destacaron os conflitos relacionados co **imperialismo** e o **nacionalismo**. Dunha banda, existía a rivalidade entre imperios por espallar e consolidar os seus dominios coloniais extraeuropeos. Doutra banda, había as aspiracións nacionalistas dalgúns pobos europeos que aspiraban a librarse da tutela dos vellos imperios e a consolidárense como Estados independentes.

Ao mesmo tempo, as potencias europeas tamén adoptaron posicións nacionalistas, exarcebadas pola defensa dos seus intereses en Europa e nos seus imperios coloniais. Deste xeito, produciuse unha certa exaltación dos valores e da identidade de cada nación, que xerou un clima de desconfianza mutua.

Neste contexto de enfrontamento, unha serie de crises internacionais marcaron a evolución cara ao conflito xeneralizado:

- As **crises colonialistas en Marrocos** (1905 e 1911), onde Alemaña viu unha oportunidade para ampliar os seus territorios coloniais e impoñerse a Francia e Gran Bretaña.
- Anexión de Bosnia-Hercegovina ao Imperio austrohúngaro (1908), que reavivou o **conflito dos Balcáns**, unha rexión dominada desde había séculos polo Imperio turco e que se converteu nun foco de importantes tensións internacionais.

Ante a decadencia e as grandes dificultades do Imperio turco para conservar os seus territorios europeos, Austria-Hungría aspiraba a expandirse na zona. Pero enfrontábase ás ambicións de Serbia e do Imperio ruso, que tamén quería aumentar a súa influencia e ocupar os estreitos do Bósforo e os Dardanelos, que haberían de abrir os seus dominios ao mar Mediterráneo.

Ademais, a sucesión en poucos anos de **dúas guerras balcánicas** agravarían a situación.

SABÍAS QUE...

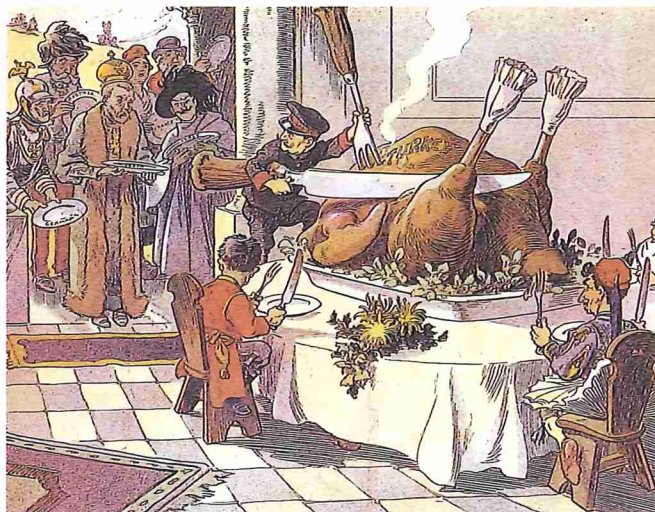
A **primeira guerra balcánica** estalou en 1912 e enfrontou a Liga Balcánica, formada por Serbia, Bulgaria, Grecia e Montenegro, co Imperio otomán. O triunfo da Liga obrigou a Turquía a ceder todos os seus territorios europeos, a excepción de Constantinopla. A **segunda guerra**, en 1913, enfrontou as dúas potencias balcánicas, Serbia e Bulgaria, pola hexemonía na rexión. A derrota búlgara consolidou Serbia (aliada de Rusia e defensora dos dereitos dos eslavos) como o Estado máis forte da zona.

Austria-Hungría, alarmada polo fortalecemento serbio, temía un levantamento xeral dos pobos eslavos dentro do seu Imperio alentado por Rusia, a gran potencia eslava. Temeroso da alianza entre Serbia e Rusia, procurou o apoio de Alemaña, que se comprometeu na súa defensa se sufría calquera agresión bélica.

OS Balcáns ANTES DA GUERRA

1. Que países se independizaran do Imperio turco en 1913? Que potencias tiñan intereses na zona?
2. Por que Bosnia desempeñou un papel decisivo no estalido do conflito?

Caricatura británica de 1912 que satiriza sobre as pretensións das potencias europeas de participar no desmembramento do Imperio turco (en inglés, *turkey* significa "pavo").

3. Describe a caricatura e identifica como se representa aos diferentes Estados europeos.

EUROPA DURANTE A PRIMEIRA GUERRA MUNDIAL

4. Que países formaban a Tripla Alianza? Deduce cal deles non entrou na guerra.

5. Que países constituían o Tripla Alianza? Que aliados se lle sumaron na guerra? Por que Bélxica finalmente se lles uniu?

6. Que países europeos permaneceron neutrais?

@ Para ampliarse na Rede...

Consulta en www.tiching.com/63281 a información sobre as causas da Primeira Guerra Mundial:

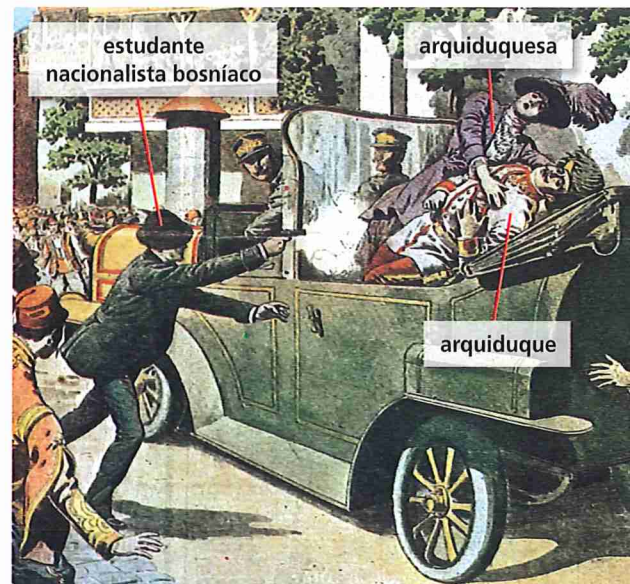
- Elabora un esquema sobre os factores que desencadearon a guerra e as alianzas que se formaron.

2.2. O ESTALLIDO DA GUERRA

O 28 de xuño de 1914 foi asasinado o herdeiro do Imperio austrohúngaro, Francisco Fernando, en Saraievo, capital de Bosnia (ocupada polos austríacos desde 1908). O atentado foi realizado por un estudante bosníaco relacionado coas organizacións nacionalistas serbias.

Austria acusou a **Serbia** de ter instigado o atentado, declaroulle a guerra e envioulle un ultimato cunha serie de esixencias. Ante a resposta negativa de Serbia, os acontecementos precipitáronse e, nunha semana, froito das alianzas prebélicas, a guerra estendeuse a outros países.

Rusia interveu para protexer a Serbia e declaroulle a guerra a Austria. Alemaña, aliada de Austria, declaroulle a guerra a **Rusia** e a **Francia**, aliada desta. **Gran Bretaña** declaroulle a guerra a Alemaña e Austria cando, nas primeiras campañas militares, os exércitos alemáns, para rodear os franceses, invadiron **Bélxica**, país aliado de Francia. Soamente Italia se mantivo neutral nun principio, malia a súa alianza cos imperios centrais.

Asasinato do príncipe Francisco Fernando e da súa dona. Produciuse en plena rúa, en Saraievo, e foi o segundo intento no mesmo día.

7. Que feito se describe no gravado? Que importancia tivo no estallido da guerra?

O ULTIMATO DE AUSTRIA-HUNGRÍA

- 1.º Suprimir toda publicación que fomente o odio e o menosprezo á monarquía (...).
- 2.º Disolver inmediatamente a sociedade (...) secreta patriótica serbia que organizou o atentado de Saraievo. (...).
- 5.º Aceptar a colaboración en Serbia dos órganos do goberno imperial para suprimir o movemento subversivo (...).
- 6.º Abrir unha enquisa xudicial sobre os participantes no complot do 28 de xuño (...).
- 7.º Arrestar os comandantes Tankosytch e Giganovitch, comprometidos no atentado.
- 8.º Impedir o tráfico ilegal de armas a través das súas fronteiras (...).

Ultimato de Austria-Hungría a Serbia, 23 de xullo de 1914.

- Explica as razóns que orixinaron o ultimato. Que pretendía conseguir Austria? Como respondeu Serbia? Cal foi o resultado final?

SINTETIZA

8. Que causas profundas conduciron á Primeira Guerra Mundial? Que conflitos locais desencadearon a guerra?

9. Que xogo de alianzas provocou que o enfrontamento entre Austria e Serbia se convertese nun conflito mundial?

As fases do conflito bélico (1914-1918)

A Primeira Guerra Mundial (1914-1918) foi denominada polos seus contemporáneos como a **Gran Guerra**, porque nunca, ata daquela, un conflito implicara a tantos países e seres humanos.

3.1. A GUERRA DE MOVEMENTOS

As operacións bélicas iniciáronse na **fronte occidental**, cando os exércitos alemáns atacaron Francia, entrando por Bélxica e Luxemburgo, coa esperanza de vencer rapidamente e poder concentrar todos os seus esforzos na fronte oriental. A comezos de setembro de 1914, os alemáns atopábanse a 40 quilómetros de París. No entanto, os exércitos francés e inglés conseguiron reorganizarse e deter o avance do exército alemán na **batalla do Marne**.

Na **fronte oriental**, os alemáns derrotaron os rusos na **batalla de Tannenberg**, pero estes reaccionaron e chegaron ás fronteiras do Imperio austrohúngaro. Nos Balcáns, a ofensiva austríaca contra Serbia foi detida.

3.2. A GUERRA DE TRINCHEIRAS

Tras a batalla do Marne, as fronteas **inmobilizáronse**. Na fronte occidental abríronse trincheiras dende Suíza ata o mar do Norte, e iniciouse unha fase da guerra na que gañarlle un palmo de territorio ao inimigo significaba decenas de milleiros de mortos.

Daquela fíxose necesaria a busca de **novos aliados** que contribuísen con máis soldados á fronte. A finais de 1914, Turquía entrou na guerra, o ano seguinte fixérono Italia e Bulgaria e, en 1916, incorporouse Romanía. Ese mesmo ano, os alemáns lanzaron unha nova ofensiva para romper a fronte occidental, pero na **batalla de Verdún**, os franceses resistiron durante meses. En xullo, británicos e franceses atacaron as liñas alemás (**batalla de Somme**), con escaso éxito.

A guerra de trincheiras tivo un elevado custo humano: un millón de baixas (mortos, feridos e desaparecidos) entre os aliados e 800 000 entre os alemáns.

3.3. A CRISE DE 1917 E A FIN DA GUERRA

En 1917 triunfou en Rusia a Revolución bolxevique. Os revolucionarios, contrarios á participación de Rusia no conflito, retiráronse da guerra e asinaron con Alemaña o **Tratado de Brest-Litovsk** (1918), polo cal tiveron que ceder numerosos territorios no Báltico. En principio, esta situación favorecía os alemáns, pero o abandono de Rusia foi compensado coa **intervención de Estados Unidos**, que, despois do afundimento do transatlántico *Lusitania* por un submarino alemán, decidiu entrar en conflito.

En 1918, na fronte oriental, británicos, franceses e italianos derrotaron os austríacos e os seus aliados. Os imperios austrohúngaro e turco pediron o armisticio*, e os combates cesaron. Na fronte occidental, os alemáns foron derrotados na segunda batalla do Marne e producíronse revoltas no exército e na mariña, ademais de manifestacións obreiras contra o goberno alemán.

Atemorizada pola posibilidade dun estalido revolucionario, o 11 de novembro de 1918 **Alemaña asinou o armisticio** e Guillerme II abdicou, mentres no seu país se proclamaba a denominada república de Weimar.

3.4. UN NOVO TIPO DE CONFLITO

A Primeira Guerra Mundial mobilizou gran cantidade de recursos económicos e humanos, implicando a toda a poboación. Os **exércitos nacionais** recrutaban a todos os homes en idade militar e o **novo tipo de armamento** elevou o número de mortos e feridos.

O grao de **destrución** de pobos, fábricas, collèitas, etc., implicou unha situación de gran penuria para a poboación da **retagarda**. Ademais, os contendentes **reconvertéron as súas industrias** co obxectivo de fabricaren armamento, pediron préstamos e substituíron a man de obra masculina, que marchara á fronte, por mulleres.

Por último, a utilización de modernas técnicas de **propaganda** permitiu mobilizar a opinión pública e comprometela activamente na causa bélica.

AS FASES DA PRIMEIRA GUERRA MUNDIAL

GUERRA DE MOVEMENTOS		GUERRA DE TRINCHEIRAS				ETAPA FINAL	
1914	1915	1916	1917	1918	1918	1919	
xuño Atentado en Saraievo	novembro Turquía aliada dos imperios centrais	maio Afundimento do <i>Lusitania</i>	febreiro-agosto Batalla de Verdún	agosto Romanía, aliada do Triplo Acordo	outubro Revolución bolxevique	marzo-xuño Últimas ofensivas alemás	novembro Alemaña asina o armisticio
xullo-agosto Declaracións de guerra				xullo-novembro Batalla de Somme	14 Puntos de Wilson		xuño Tratado de Versalles. Sociedade de Nacións
agosto Derrota rusa en Tannenberg	setembro Batalla do Marne	abril Italia, aliada do Triplo Acordo	outubro Bulgaria, aliada dos imperios centrais		abril EUA entra en guerra		setembro Rendición do Imperio turco, Bulgaria e Austria-Hungría. Abdicación do Káiser
					marzo Tratado de Brest-Litovsk		setembro Tratado de Saint-Germain (Austria)

AS MULLERES E A PRIMEIRA GUERRA MUNDIAL

A guerra outorgoulles ás mulleres un novo papel na sociedade. Para colaborar co esforzo bélico, comezaron a traballar nas fábricas de armamento, nos hospitais, na condución de tranvías, etc. Ao final do conflito, as mulleres constituían o 35 % da man de obra industrial de Alemaña e Gran Bretaña.

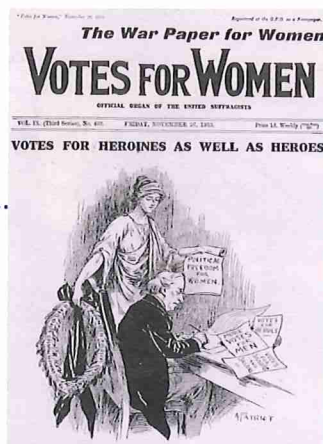
A súa incorporación ao mundo laboral contribuíu a aumentar a súa responsabilidade na sociedade e a súa **independencia**. As mulleres foron conscientes de que posuían as mesmas capacidades, pero non os mesmos dereitos que os homes, e os **movementos sufraxistas**, en demanda do dereito ao voto, cobraron grande importancia.

UN SALTO CARA A ADIANTA PARA AS MULLERES

O movemento feminista propágase vitoriosamente e aínda o fará máis unha vez acabada a guerra. Como as mulleres substitúen os homes en moitos servizos urbanos, chegaron a ter pretensións moi xustificadas. En Rusia, Finlandia, Hungría e Inglaterra estase a piques de lles conceder o sufraxio ás mulleres. (...)

Unha muller interveu nas negociacións de Brest-Litovsk (...) e en Xapón obrígaselles ás nenas a asistir ás escolas ata os 14 anos.

Artigo do diario ABC, 1918.

CONCESIÓN DO VOTO FEMININO	
1893	Nova Zelandia
1902	Australia
1906	Finlandia
1913	Noruega
1915	Dinamarca
1918	Irlanda Polonia Reino Unido
1919	Alemaña Suecia Países Baixos
1920	Estados Unidos
1931	España

Portada da revista *Votes for Women*, de 1915, onde se reivindica o dereito ao sufraxio feminino.

Fotografía que amosa a traballadoras dunha fábrica inglesa de municións, 1917.

SABÍAS QUE...

Os cambios no papel social da muller, as súas novas funcións na vida laboral activa, basicamente no sector terciario (oficinas, sanidade, administración, ensino), anteriormente reservado aos homes, tiveron unha gran transcendencia.

Estes cambios fixéronse evidentes en signos externos como a **moda**. Os longos e axustados vestidos cambiáronse por outros máis lixeiros e máis curtos, mentres que as longas melenas e moños foron substituídos por cabelos curtos. Algunhas mulleres adoptaron **costumes** como fumar en público, frecuentar os bares e restaurantes, conducir coches e expresar en público as súas opinións.

Cartel do Salón do automóbil de París, de 1930.

1. Describe as imaxes e explica a que aspectos da evolución da muller fan referencia.

2. Le o texto do *diario ABC* e sintetízao. Razona se as previsións de cambio para as mulleres se deron cumprido no século XX.

@ Para saberes máis sobre o movemento sufraxista en Gran Bretaña: www.tiching.com/63284

SINTETIZA

3. Explica as diferentes fases da guerra e os feitos esenciais de cada unha delas.

4. Cales foron as fronteiras máis importantes durante a guerra?

5. Explica por que se cualifica a Primeira Guerra Mundial como un conflito de novo tipo.

6. Que papel desempeñaron as novas técnicas de propaganda?

4 As consecuencias da guerra

4.1. OS TRATADOS DE PAZ

En xaneiro de 1919 inaugurouse en París unha conferencia para establecer as condicións de paz. Asistiron 32 países, pero as decisións foron tomadas polas catro grandes potencias vencedoras da guerra: Estados Unidos, Francia, Gran Bretaña e Italia.

O presidente estadounidense, Thomas Wilson, achegara a súa visión dunha paz fundada na concordia e na ausencia de vinganza contra Alemaña nun manifesto (**14 puntos Wilson**) escrito antes de finalizar a guerra. Pero as potencias europeas, especialmente Francia, pretendían recibir fortes compensacións dos alemáns polas terribles destrucións e os custos da guerra.

O máis importante dos tratados acordados con Alemaña foi o de **Versalles**. Nel declarábase a Alemaña única culpable do estalido do conflito e esixíase o pagamento de fortes reparacións de guerra. Ademais, obrigábaselle a desarmarse, a dismantelar o seu exército, a ceder amplos territorios e a renunciar ao seu imperio colonial. Os alemáns consideraron o tratado como unha imposición humillante (**diktat**), que acabaría exacerbando o seu nacionalismo e o desexo de vinganza no futuro.

En París asináronse tamén outros tratados (Saint-Germain con Austria, Trianon con Hungría, Neuilly con Bulgaria e Sèvres con Turquía), nos que se fixaron as condicións para o resto de vencidos e as compensacións que lles debían entregar aos vencedores da guerra.

4.2. O NOVO MAPA DE EUROPA

As compensacións territoriais dos vencidos, xunto á posición expresada polo presidente Wilson, de que cada nación tiña dereito a formar un Estado independente, deu lugar a unha **profunda remodelación** de Europa:

- O **Imperio turco** desapareceu case por completo, ficando reducido só á actual **Turquía**. Parte dos seus antigos territorios pasaron a Grecia, e en Oriente Próximo xurdíronse Iraq, Siria, Líbano e Palestina, aínda que como **protectorados** británicos ou franceses.
- O Imperio austrohúngaro desintegrouse. **Austria** perdeu todas as súas posesións e converteuse en república. **Hungría** estableceuse como Estado independente e cedeulle parte do seu territorio a outro novo país, **Checoslovaquia**. Tamén se realizaron os soños de Serbia, que se converteu na cabeza dun novo Estado, **Iugoslavia** que reunía eslovenos, croatas e bosnios.
- Outras remodelacións territoriais tiñan como obxectivo **illar** a nova **Rusia revolucionaria**. Por iso, creouse unha **gran Polonia** e unha **gran Romanía**, que debían exercer de tapón fronte a Rusia, aínda que para iso tivesen que reunir dentro das súas fronteiras a diversas nacionalidades. Ademais, os territorios cedidos por Rusia no Tratado de Brest-Litovsk constituíronse como Estados independentes: Finlandia, Estonia, Letonia e Lituania.

Salón dos Espellos do palacio de Versalles, onde se asinou a paz con Alemaña o 28 de xuño de 1919.

@ Para ampliáres na Rede...

Le en www.tiching.com/63288 o programa dos 14 puntos de Wilson:

- Que foron os denominados 14 puntos de Wilson? Que pretendían? Que condicións propoñían?

FRONTEIRAS EUROPEAS DESPOIS DE VERSALLES

1. Explica os cambios territoriais en Europa despois da Primeira Guerra Mundial.

4.3. AS CONSECUCIAS SOCIAIS E ECONÓMICAS

A guerra causou ao redor de dez millóns de **soldados mortos** en combate. A esta cifra hai que lle engadir as vítimas civís, afectadas pola subalimentación e as enfermidades, e un elevado número de feridos e mutilados. Cóntanse, ademais, uns dous millóns de viúvas e catro millóns de orfos.

As **perdas materiais** empobreceron os Estados, que viron como disminuía enormemente a súa riqueza nacional. Moitas aldeas, vilas e cidades foron arrasadas, os campos de cultivo, destruídos, e as infraestruturas e industrias, devastadas. Para lles facer fronte ás necesidades bélicas, os Estados tiveron que emitir moeda e débeda pública, á vez que pedían préstamos ao exterior. Este endebedamento dificultou a recuperación económica e provocou unha **gran de inflación**.

A guerra beneficiou, con todo, a algúns países que permaneceron neutrais e se converteran en provedores de materias primas e alimentos para os contendentes (Brasil, Arxentina e España). Pero, fundamentalmente, consolidou a hexemonía dunha grande potencia, **Estados Unidos**, que experimentou un importante crecemento da súa produción industrial e das súas exportacións, e pasou a ser a principal prestamista dos aliados bélicos.

4.4. A SOCIEDADE DE NACIÓNS

Por proposta do presidente estadounidense Wilson creouse unha nova organización, a **Sociedade de Nacións** (SDN), que debía garantir a paz. A sede instalouse en Xenebra e establecéronse dous organismos: unha Asemblea, da que debían formar parte todos os Estados membros, e un Consello, constituído polas potencias vencedoras.

No entanto, o feito de que Estados Unidos non se integrase no organismo, así como a inicial exclusión na Unión Soviética e a retirada dalgúns países descontentos cos resultados da paz, especialmente Alemaña e Italia, converteron a Sociedade de Nacións nunha organización de vencedores, sen medios para impoñeren as súas decisións.

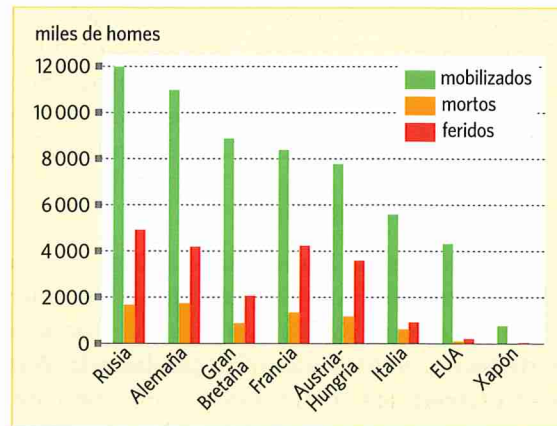
A FUNDACIÓN DA SOCIEDADE DE NACIÓNS

Ás partes contratantes, considerando que para fomentar a cooperación entre as nacións e para garantir a paz e a seguridade, impórtalles: aceptar certos compromisos de non recorrer á guerra; manter á luz do día as relacións internacionais, fundadas sobre a xustiza e o honor; observar rigorosamente as prescricións do Dereito internacional, (...) facer que reine a xustiza e respectar todas as obrigas dos tratados nas relacións mutuas dos pobos; e adoptan o presente pacto que institúe a Sociedade de Nacións.

Pacto da Sociedade de Nacións, 1919.

- Que obxectivos tiña a Sociedade de Nacións? Por que a súa eficacia foi moi limitada?

VÍTIMAS DA PRIMEIRA GUERRA MUNDIAL

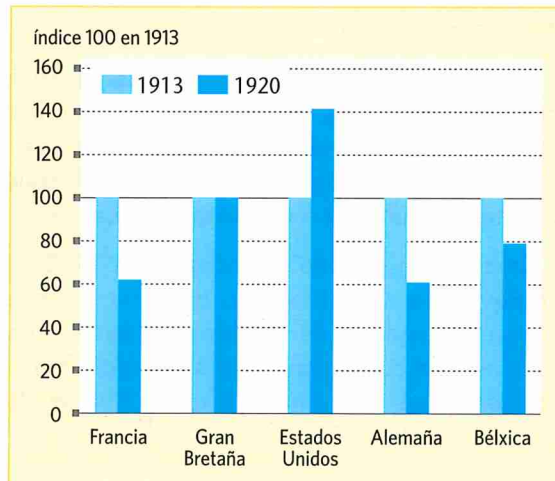

2. Ordena os diferentes países de maior a menor número de falecidos.

@ Para saberes máis sobre as consecuencias demográficas, sociais e económicas da guerra:

www.tiching.com/63289

A EVOLUCIÓN DA PRODUCCIÓN INDUSTRIAL

3. Que países foron os máis afectados pola guerra? Cal saíu máis beneficiado?

SINTETIZA

4. Cales foron os tratados de paz que lle puxeron fin á Primeira Guerra Mundial? Que se estipulou neles?
5. Que consecuencias sociais e económicas se derivaron do conflito?